

Demokratski veljak dobil kontrolo nad religinim skladom

Roosevelt izbral bivšega blagajnika demokratske stranke za svojega glavnega svetovalca in rešitelja prošnje za religin projekt. Hopkins in Ickes sta odinjena na stran. Protivniki imajo zdaj novo priložnost, da lahko kritizirajo predsednika in mu očitajo politično igro v škodo milijonov brezposelnih

Washington, D. C., 24. apr.—Predsednik Roosevelt je včeraj izbral Franka Walkerja, bivšega blagajnika demokratske stranke, za svojega glavnega svetovalca in kot tak bo zaeno s predsednikom razpodeljal s fonda \$4,880,000,000, ki ga je predsednik določil za financiranje njegovih projektov.

Walker bo nasledil Donalda Richberga kot direktor National Emergency koncila in v mesta in okraj, ki bodo dobili denar iz religinega sklada, bodo morali predložiti vse aplikacije. On bo nadzoroval analizo vseh aplikacij in le tiste, katere bo odobril, bodo predložene predsedniku v potrditev.

Ko je Walker, ki je l. 1932 dobil denar za financiranje svetovne volilne kampanje, najzavežnejša osebnost in takrat imel glavno besedo v trošenju denarja iz religinega sklada. L. Hopkins, načelnik federalne religin administracije, Harold L. Ickes, notranji tajnik, in Walkerjev imenovanje zasenčena. Oba sta bila, da bosta imela kontrolo nad religinim skladom, toda predsednik ju je ignoriral.

Ko po imenovanju Walkerja so se oglašili kritiki, ki so rekli, da Roosevelt igra politično igro, ki mu bo zagotovila prihodnjih predstavnih volitev. Walker, trdijo kritiki, bo lahko odklonil denar iz religinega sklada državi in drugim političnim enotam, ki bi politiki vodili eno proti Rooseveltovi administraciji. Walker in Roosevelt, ki sta razpodeljala z ogromnim fondom, bosta vihela bič nasprotniki in tako prisilili politiko na kapitulacijo.

Višje izdalo injunkcijo proti volitvam
Detroit, Mich., 24. apr.—Volitve, ki so se imele vršiti danes, bodo 4000 delavci v tovarni Hayes Wheel korporaciji, ki so bile ustavljene. Te volitve je odredil federalni delavski svet, toda kompanija se je zala s sodišču in dobila injunkcijo, ki jo je zahtevala federalna unija avtnih delavcev, pri čemer Ameriški delavski federacija.

Rockwell T. Gust, odvetnik korporacije, je pred sodnikom predložil, da vladni odbor mora razpisati volitve v podjetju, v katerem delavci izdelujejo proizvode za notranjodržavno trgovino. Sodnik je upošteval argument in izdal injunkcijo, ki prepoveduje volitve.

Priljubljenosti požigi v kraljevem predmestju
Chicago, 24. apr.—V predmestju Parku je bil pred dnevi požar, ki je med prebivalci povzročil paniko. Med prebivalci, ki so se med njimi neznatno razlikovali, je v noči od ponedeljka na torek zanetil enajst domov in zakrivil smrt neke ženske, ki se je zadušila v ognju. Zadele se je silna gonja požarom, mobilizirana je bila vojska in izvigalost. Tisoč ljudi se je zbiralo okoli požara, ki je skoraj nihče ni mogel ugasiti.

Kraljevski jubilej v Angliji nima sreče
London, 24. apr.—Bermondsey, ena izmed delavskih občin v Londonu, je včeraj zaključila s 40 proti petim glasovom, da bo ignorirala srebrni jubilej vladarja kralja Georgeja. Župan te občine je rekel: "Sramota bi bila, če bi občina potrosila \$1500 ljudskega denarja samo zato, da bi paradirali in vpili živjo kralju!"

Domače vesti

Novi grobovi na zapadu

Oakland, Calif. — Na veliki petek je umrl nagle smrti Rudolf Kranj, star 47 let in doma iz Buče na Dolenjskem. V Ameriki je bil 30 let. Pred dvajsetimi leti se je priselil v Kalifornijo iz Kansasa in tu zapuščeno ženo, dva sinova in hčer, katere je v bolnišnici. Vsa njegova družina je pri SNP in on sam je bil ustanovitelj društva št. 225 SNP v Adisonu, Kans. Ob smrti je bil član društva 594. Zadnji teden je umrl tudi Mike Nigomer, član istega društva. Star je bil 51 in doma iz Like. V Ameriki je bil 32 let in bil je basir na izvajanju zakona obnove, odkar je bil uveljavljen. Administracija NRA je nedavno poročala, da je dobilo za služek 1,750,000 kot rezultat zakona obnove, poročilo institucije pa naglašajo, da je bilo to posledica razdelitve dela in ne povečanja uposlenosti. Zvišanje mezd, ako se raztegne na splošno, ni bilo nič večje kot zvišanje cen življenjskim potrebščinam in slednje se mora pripisati upravi NRA. Kupna sila ameriških delavcev, pravijo ekonomski institucije, ki so objavili poročilo, je prav na tisti stopnji kakor je bila pred dvema letoma.

Industrijski pravilniki niso naredili nobene spremembe pri distribuciji skupnih dohodkov v zvezi s produkcijo dobrin. Zakon obnove je celo omejil produkcijo, da je padla pod točko, ki bi jo lahko dosegla, če ne bi bilo restrikcij. Ekonomiki, ki so sestavili poročilo o učinkih zakona obnove, so Leon Marshall, Lewis L. Lowin, Leverett C. Lyon, Paul T. Homan, George Terbohn in Charles L. Dearing.

Nov grob v starem kraju
Diamondville, Wyo. — Vincent Lambert je prejel žalostno vest, da je v Beli cerkvi na Dolenjskem umrla njegova mati Marija Ajdnik v visoki starosti 93 let. Doma je bila iz Brusnic.

DELAVSKA ZAKONODAJA V DRŽAVI MARYLAND

Baltimore, O.—Governor Henry W. Nice je v navzočnosti predstavnikov državne delavske federacije, sveta stavbinskih in v Baltimore in drugih delavskih organizacij podpisal zakon proti injunkcijam, ki je bil sprejet v legislaturi.

Zakon prepoveduje državnim sodnikom izdajanje injunkcij v delavskih sporih, ako prej ne zaslišajo sporni stranki in odpravljajo takozvane "yellow dog" pogodbe, s katerimi delodajalci prisilijo delavce na podpis dogovora, da ne bodo vstopili v delavsko unijo. Zakon dalje določa, da porota sodi v vseh slučajih, v katerih se gre za razžaljenje sodišč. Slednja določba je velike važnosti za delavce, ki so bili v številnih stavkah vrženi v zapor zaradi kršenja sodniškega odloka, ki je bil izdan proti njim.

Novi zakon je sestavljen po vzorcu La Guardia - Norrisove antinijunkcijske postavke, ki je bila sprejeta v kongresu pred nekaj leti. Slične zakone je doslej uveljavilo že petnajst držav.

Newyorška legislatura je tudi sprejela zakonski načrt, ki določa razprave pred poroto, ako je posameznik ali delavska organizacija obtožena kršenja sodniških odlokov. Načrt je sponzorirala državna delavska federacija in gotovo je, da ga bo governor Lehman podpisal.

Mesto odglasovalo za občinsko elektrarno

Hutchinson, Minn. — Prebivalci tega mesta so se pri izrednih volitvah izrekli za veliko večino za zgraditev občinske elektrarne in to kljub veliki propagandi, katero je financiral trust elektrike.

Sodnik prepovedal javno napravo

Javne elektrarne ne smejo konkurirati s privatnimi!

Greenville, S. C., 24. apr.—Federalni sodnik H. H. Watkins je včeraj odločil, da se denar iz sklada federalne administracije javnih del ne sme rabiti za gradnjo projektov, ki bi konkurirali z obstoječimi privatnimi napravami, ki so udeležene v meddržavni trgovini. V tem smislu je podal odlok, ki prepoveduje okraju Greenwood, državi in Haroldu L. Ickesu, načelniku federalne administracije javnih del, konstrukcijo elektricne centrale ob reki Saluda. Okraj Greenwood je že prej vprašal za posojilo \$3,000,000 iz sklada PWA za financiranje projekta, katero mu je bilo tudi obljubljeno.

Sodnik Watkins pravi v svojem odloku, da je sklenjeni dogovor neustaven in obenem kršitev zakona, na čigar podlagi je bila administracija PWA ustanovljena. Dalje je rekel, da vladna institucija ne sme financirati gradnje občinskih elektrarn, ki bi konkurirale s privatnimi.

Angleški "new deal" in fašisti

Cudne grupacije v Angliji

London, 24. (FP) — Stroga vladna kontrola nad industrijami, gradnja javnih projektov na široki podlagi in revizija agrarne politike so glavne točke "new deala", ki ga bo skušal uveljaviti Lloyd George, bivši premier, ki upa, da bo njegova liberalna stranka v bližnji bodočnosti igrala veliko vlogo v političnem življenju Anglije.

Levičarska opozicija je označila ta "new deal" za fašističnega, kar je spravilo pristahe bivšega premierja v veliko zadrego. Fašistični krogi so ga v resnici navdušeno pozdravili in njihovo glasilo je pisalo, da je Lloyd George sprejel program, ki so ga oni zadnja leta odobrvali in sponzorirali.

Liberalci niso nič veselili tega novega prijateljstva in pravijo, da niso odgovorni, ker je načrt dobil podporo pri fašistih. Nedavno je tudi premier MacDonald pozval Lloyda Georgea, naj predloži svoj "new deal" njegovemu kabinetu v razmotrivanje. To je bila dobra taktika, ker je vsaj začasno ustavila napade na vladno s strani liberalcev.

Vzdržuje se mnenje, da bo Lloyd George prišel v vladno. Največja ovira, da se to še ni zgodilo, je dolgoletni spor med njim in finančnim ministrom Chamberlinom. Reorganiziranje MacDonaldovega kabineta, ki ne bi vključevalo Chamberlina,

Govorniki, ki so nastopili na shodu, ki ga je sklical Unija za ameriške civilne svobodščine. Od leve na desno: škof Francis J. McConnell, profesor G. S. Counts, Mary van Kleeck, kongresnik Marcanonio, Harry F. Ward in kongresnik Kvale.

SOLIDARNOST KAVČUKARSKIH DELAVCEV STRTA

Militanti kritizirajo predsednika Ameriške delavske federacije

STAVKA JE SE MOGOČA

Akron, O. — (FP) — Možnost splošne stavke v industriji kavčuka je, kakor vse kaže, izključena. Začasni dogovor, ki so ga tovarnarji in William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, podpisali v Washingtonu, bo najbrž ostal trajna solucija spora, ki je nastal med magnati in delavci.

Tehnično je stavka še mogoča, ako ne bodo predstavniki krajevnih unij, ki so odobrili washingtonski dogovor, preklicali izida glasovanja, pri katerem se je večina članov izrekla za stavko. Opazovalci situacije in izkušeni delavski voditelji menijo, da je Greenova akcija, ko je podpisal dogovor, zlomila moralno in solidarnost delavcev in iz tega razloga, bi bil izid stavke, ako bi bila oklicana, dvomljiv.

Washingtonski dogovor nudi na videz nekatere koncesije kavčukarskim delavcem, ki pa v bistvu ničesar ne pomenijo. Dogovor je le podaljšanje obstoječih odnosov med delavci in delodajalci, kajti volitve, pri katerih naj bi delavci izvolili svoje predstavnike za kolektivna pogajanja, se bodo vršile šele, ko bodo sodišča podala svoje razsodbe o zadevah, ki so jim bile predložene. To bo po mnenju odvetnikov vzelo najmanj dve leti, medtem pa bo "nevtralni" odbor, ki ga je imenovala delavska tajnica Perkins, reševal sporne zadeve med delavci in delodajalci. Ta odbor lahko izdaja odloke, ne more jih pa enforcirati. Stavke in izprtja so prepovedana, dokler vladni odbor ne poda svojega končnega odloka.

Militantne unije kavčukarskih delavcev so ostro protestirale proti washingtonskemu dogovoru, katerega smatrajo za izdajstvo delavskih interesov. Voditelji pravijo, da je Green igral slično vlogo, da prepreči pretečo stavko, kakor l. 1913, ko je onemogočil stavko, katero je oklicala unija IWW. Green je bil takrat član obiške legislature in governor ga je imenoval za načelnika komiteja, katerega je bila poverjena preiskava ozadja grozeče stavke. Green je poslal med delavce svoje ljudi, ki so pregovorili omahljivce na sprejetje kompromisa, ki jim je nudil nekatere ugodnosti, če se vrnejo na delo. Militantni delavci, katerih vrste so se pričele redčiti zaradi dezertacij, so se morali ukloniti in Green je tako dosegel svoj namen.

Je edina solucija, do tega pa, kakor izgleda, še ne bo prišlo tako kmalu.

Zborovanje borbenih jeklarjev

Izgubili bitko na sodišču

Pittsburgh, Pa., 24. apr.—Inurgentni člani Amalgamated Association of Iron, Steel & Tin Workers so izgubili bitko na sodišču, h kateremu so se zatekli, da izvojujejo pravico do sedenja na konvenciji asociacije, ki se je včeraj otvorila v tem mestu.

Pittsburgh, Pa. — Na prvi seji predstavnikov unij jeklarskih delavcev, ki so bile izključene iz mednarodne organizacije Amalgamated Assn. of Iron, Steel & Tin Workers, je bil sprejet sklep, da se unije zatečejo k sodišču, ki naj bi prisililo mednarodno unijo na preklic prejšnjega odloka.

Odvetnik Aaron Sapiro, ki zastopa militante, je že podvil potrebne korake v tej smeri. Predsednik AAIW je Michael F. Tighe, katerega hočejo prisiliti na vrnitev vseh pravic članom unij, ki so bile izključene.

Ako bodo militantni dosegli svoj cilj, bodo delegatje izključenih unij reprezentirali članstvo na konvenciji mednarodne organizacije, ki se odpravi v Pittsburghu. Gotovo je, da bo Tighe skušal preprečiti sodniško akcijo, ker ima močno zaslonbo v Williamu Greenu, predsedniku Ameriške delavske federacije, ki je odobril Tighejevo postopanje, ko je izključil rebelne unije, ker so poslale delegate na posebno konvencijo jeklarskih delavcev, katero je on prepovedal.

Potres v Perziji; na stotine mrtvih

Teheran, Perzija, 24. apr.—V zadnjih 12 dneh je bila v Perziji cela vrsta potresnih sunkov in stotine ljudi je bilo ubitih. Središče potresa je bilo v Suleidi, kjer je večina prebivalstva ostala brez doma.

(Po nekkih vesteh iz Teherana in objavljenih v Parizu je potres v Perziji terjal okrog 600 človeških življenj.)

Hitler spet napade ženevske sklepe

Išče stikov z Avstrijo

Berlin, 24. apr.—Predstavniki nemškega zunanega urada je namignil, da kancelar Hitler pripravlja ostro noto, katero bo naslovil svetu Lige narodov, ki je obsodil Nemčijo, ker je pogajala versajsko pogodbo, ko je odredila splošno vojaško dolžnost in povečala svojo oboroženo silo. Nemčija je sicer že poslala krutek protest proti akciji sveta Lige narodov, toda nota, ki jo Hitler sedaj sestavlja, bo v detajlih raztrgala ženevske resolucije, ki obsoja Nemčijo.

Hitler se je umaknil v gorove pri Berchtesgaden, kjer sestavlja protestno noto, katere vsebina je znana doleže in nje samemu. Uradni krogi še niso dobili nobenih informacij, gotovi pa so, da bo nota vsebovala odločen odgovor na akcijo sveta Lige narodov.

V Berlin so dospela poročila, da je Hitler včeraj konferiral z zunanjim ministrom Neurathom, toda ministrstvo propagande je takoj demantiralo ta poročila in izjavilo, da Hitler ni zapustil svojega zatišja v hribih, v katerem se je umaknil zadnji petek.

Druga vest se glasi, da je Bernard von Buelow, podtajnik v nemškem zunanjem uradu, skušal priti v stike s knezom Starhembergom, načelnikom avstrijske fašistične armade. Starhemberg je nedavno posetil Rim, kjer je konferiral z Mussolinijem in Buelow bi rad izvedel, kaj sta sklenila glede Avstrije.

STAVKA AVTOMOBILSKIH DELAVCEV V TOLEDU

Kompanija odklonila priznanje unije in zaprla tovarno

VLADNI ODBOR OPAZUJE RAZVOJ

Toledo, O., 24. apr.—Nad 2300 delavcev je prizadetih zaradi stavke, ki je včeraj izbruhnila v tovarni Chevrolet Motor Co. Stavko je oklicala federalna unija avtomobilskih delavcev, ki je članjena v Ameriški delavski federaciji.

William Green, predsednik ADF, je v Washingtonu, D. C., izjavil, da obstaja nevarnost, da se bo stavka razširila tudi na druge avtne tovarne.

Ko je okrog 600 delavcev, uposlenih pri podnevnem delu, zapustilo tovarno, je kompanija poslala domov nadaljnjih 500 delavcev, ki so prišli na ponočno delo in potem zaprla tovarno. Koliko delavcev je zavojevalnih v stavki, ni znano, toda James Rowland, načelnik stavkovnega komiteja, je rekel, da je 90 odstotkov delavcev organiziranih.

Stavka je bila oklicana, ko je kompanija odklonila priznanje unije in druge zahteve. Poleg zaprte delavnice so delavci zahtevali skrajšanje delovnega tedna na pet dni, delovnik sedem in pol ure, minimalno plačo 70 centov na uro in splošno zvišanje mezd pet odstotkov. Kompanija je bila pripravljena ugoditi slednji zahtevi in dati nekatere druge ugodnosti, kar pa so stavkarji odklonili.

Alfred P. Sloan, predsednik General Motors Corp., je v New Yorku izjavil, da korporacija ne bo priznala unije pod nobenim pogojem. Rekel je, da je oklice stavke kršitev odloka federalnega avtnega odbora, ki je razpisal volitve med delavci v toledski tovarni, pri katerih naj bi delavci izvolili svoje reprezentante.

Richard L. Byrd, član federalnega avtnega odbora, je izjavil, da še ni bil vprašan, naj posreduje v stavki, vaeeno pa opazuje razvoj konflikta.

Stavkovni komitej je naznanil, da ne bo nasilja v tej stavki. Piketiranje tovarne je v teku in prvi dan stavke je obkobil tovarno okrog sto stavkarjev.

Kitajski diktator ima velike ambicije

Nanking, 24. apr.—Diktator Chiang Kaišek je včeraj odredil vojaško vezbanje za vse dijake v srednjih in višjih šolah na Kitajskem. Kaiškov program določa stalno naraščanje armade, ki se mora povečati vsako leto za 100,000 rezervistov, tako da bo Kitajska v prihodnjih desetih letih postala militaristična velesila.

Filipinke navdušene za volilno pravico

Manila, Filipinsko otočje, 24. apr.—300,000 filipinskih žena in deklet se je včeraj registriralo za pibicij 14. maja, ko bodo Filipinke prvič glasovale pri referendumu glede nove ustave. To žetevilo je presenetilo celo voditeljice žensk. Politični voditelji so pričakovali največ 50,000 žensk pri registraciji.

Delavcem prete drastične kazni

Gallup, N. Mex. — Okrajna veleporota je obtožila 47 oseb umora v zvezi z nedavnimi demonstracijami brezposelnih in možno je, da bodo nekateri obsojeni v smrt. Na demonstrante je navadila četa deputirjev in v bitki, ki je sledila, sta bila eden deputir in eden vojni veteran ubita.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Marčinski: za Zdravne drave (taven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Cleveland \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Člene glasila po dogovoru. Rokopisi dopisov in nemarodnih listov ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (štiri, poezije, drame, pesmi itd.) se vračajo poljubno le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Najbolj za vas, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Klerofašist Coughlin

Detroitški katoliški škof Gallagher je končno spregovoril za javnost. Škof je na neštete pozive iz mnogih ameriških škofov, med katerimi so prejkone tudi katoliški krogi v Bostonu in New Yorku, končno spregovoril in povedal, da je on odgovoren za vse radijske govore in vse aktivnosti "fathra" Coughlina.

V ameriškem tisku, zlasti v magazinih (Forum, American Mercury itd.) je bilo zadnje čase precej uganibanj in direktnih pozivov na katoliške avtoritete, naj odprto pojasnijo, v čem namenu govori župnik Coughlin: ali govori v imenu katoliške cerkve v Združenih državah ali le v svojem in svojega škofa imenu?

Škof Gallagher ni mogel molčati na te pozive in zadnje nedeljo je odgovoril po radiu s Coughlinove radiopostaje v Royal Oaku (Coughlin sam ga je predstavil poslušalcem), da Coughlin govori le v njegovem imenu. Škof je dejal, da Coughlin ne govori v imenu katoliške hierarhije v Združenih državah (to je potrdil bostonski kardinal, ki je že večkrat ožigosl propagando "fathra" Coughlina), toda on mu je dovolil, da lahko govori in tiska ter organizira kar hoče, dokler vsaka cerkvena oblast ne sklene drugače (!), ker je prepričan, da Coughlin govori in dela prav.

Katera je ta višja cerkvena oblast, ki lahko zaveže jezik Coughlina? To bo vsekakor papežev legat v Washingtonu. Iz raznih poročil v listih nam je znano, da je ta legat prejel že obilico prošelj in zahtev od katoliških — lajskih in duhovniških — kapitalistov v Ameriki, naj prepove Coughlinovo njegovo politično-socialne radijske pridige in njegovo politično gibanje v "Uniji za socialno pravičnost". Legat se doslej še ne zveni za te zahteve. Upošteval jih bi le v slučaju, če bi pretela večja finančna revolta v katoliški cerkvi v Ameriki vsled bojkota bogatih katolikov; to nevarnosti pa še ni.

Nekaj drugega je, kar čuva Coughlina in njegovega škofa pred razkačenimi katoliškimi kapitalisti na vzhodu. Papež je nedvomno na njegovi strani. Saj Coughlin dosledno citira njegovo "socialno encikliko" in vsak čas pohvali "dobro razmerje" med cerkvijo in Mussolinijem v Italiji; to je papežu vsekakor všeč. Coughlin tudi molče odobrava današnje klerofašistične razmere v Avstriji, kjer je v moči od papeža blagoslovljena Dollfussova stanovska ustava, s katero je — kasneje od katolika umorjen! — Dollfus proklamiral načelo, da "vsa oblast prihaja od Boga". Brzko se "poglihata" papež in Hitler, bo tudi diktator Hitler Coughlinov vzor-mož. Ali ni pred kratkim general Johnson rekel, da mu je znano iz zanesljivih virov, kako gotovi katoliški krogi v Ameriki na tihem pozdravljajo Coughlinovo propagando, ker si domisljajo, da baš ta propaganda vodi v situacijo, v kateri bosta cerkev in država v Združenih državah združeni in eno in isto?

Detroitški škof Gallagher je star Irec (kakor je Coughlin kanadski Irec), ki je med vojno podpiral gibanje za irsko republiko. Ob izbruhu krize je pa Gallagherjeva škofija utrpela velike finančne izgube s polomom bank v Detroitu in to dejstvo je škofa zelo potrla. Tega mu je prišel na pomoč Coughlin iz svoje obkurne, majhne župnije v Royal Oaku. Coughlin je napadel detroitske bankirje in časopise — in ti napadi so jako hladili starega škofa. Iz tega lokalnega konflikta je Coughlin potem razvil splošno propagando, dočim je škof Gallagher podpiral propagando z vsemi štirimi, saj je prinisala njegovi škofiji velike finančne koristi in najbrž je že do danes desetono poplačala vse njegove finančne izgube.

Coughlin in njegov škof sta torej edna voditelja "velikega gibanja za socialno pravičnost" v Ameriki in papež jima molče priklanja.

Kaj se prav za prav skriva za tem gibanjem? To vesta le "fathra" Coughlin in morda njegov škof. Ampak dolgo ne more ostati skrito. Coughlin ne bo mogel dolgo skrivati svoje prave barve; morda jo pokaže še letos, vsekakor pa prihodnje leto, ko pride ena največjih volilnih kampanj v zgodovini Amerike. In takrat bo imela Amerika čast — a strani Coughlinovih pristašev — in sramoto — a strani vseh onih, ki stoje za pravo demokracijo — da prvi nastopi v njeni politični areni — klerofašistična stranka.

Kaj bodo posledice tega pojava za ameriko? (Dolge v zadnji koloni.)

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Proslava Prvega maja v Clevelandu

Cleveland. — Prvič po šestnajstih letih bo zavedno delavstvo v Clevelandu praznovalo Prvi maj — združeno. Da se je to doseglo, je treba dati kredit tudi komunistom, ker so sedaj nastopali precej tolerantno. Če so v tem oziru iskreni, se bo pokazalo na prvega maja. Upam in želim, da bi bili.

Na sodelovanje za proslavo Prvega maja se je odzvalo večje število unij od Ameriške del. federacije, I. W. W., M. E. S. A. in večje število kulturnih in podpornih organizacij. Med slednjimi je tudi clevelandska federacija SNPJ. Pričakuje se, da se bo letos udeležilo parade nad dvajset tisoč delavcev in delavk. Prve konference za proslavo Prvega maja, katero je sklicala okrajna socialistična stranka, se je udeležilo 70 delegatov. Potem so se vršile še dve, in na vsaki je bila večja reprezentacija. Zadnja se je več kot polovico pomnožila.

Ožji odbor, ki je bil izvoljen na prvi konferenci 16. marca, je šel takoj na delo. Izdelal je program, katerega je zadnja konferenca potrdila. Sedaj je treba akcije od vseh, ki se zanimajo za proslavo Prvega maja.

Odbor je določil štiri kraje v mestu, kjer se naj demonstrantje zbirajo in od tam skupno korakajo na Public Square. Kraji za zbiranje so sledeči: E. 56th St. in Woodland; E. 49th St. in Broadway; W. 25th St. in Lorain Ave. in pred Slov. Nar. domom na St. Clair Ave. Zadnji pride najbolj v poštev za nas Slovence.

Apeliram na vse slovenske delavce in delavke šenklarskega in collinwoodskega okrožja, da pridete pred SND v sredo prvega maja ob 3. uri popoldne, kjer se bomo uvrstili v parado in odraški skupno na Public Square. Obenem apeliram, da pridno agitirate med sodelavci, da se parade in demonstracije udeležijo. Kdor se ne bi mogel udeležiti parade iz enega ali drugega vzroka, naj se udeleži demonstracije na Public Square ob 4.30 popoldne. Prvi maj je praznik zavednega delavstva celega sveta. Pokažite solidarnost tudi vi s tem, da se udeležite parade in demonstracije!

Za odbor, Louis Zorko.

Bajka o vstajenju

Sharon, Pa. — Danes, ko to pišem, je velikončna nedelja ali vstajenje. Pravi, da je leta 33 Krist vstal od mrtvih. Kam je šel po tem dogodku, ni znano. Evangelisti so baje svetu povedali v svojih pisanih istino o Jezusu. Res so veliko napisali, toda kakšnega pomena je vse njih pisanje, če ni resnično. Če je Jezus živel, je seveda tudi umrl. kar je popolnoma logično. In ko je umiral na križu, so ga vsi njegovi učenci zapustili. Kaj takega seveda človek ne bi pričakoval, kajti vseh dvanaest mu je obljubilo vstajenje. To dokazuje, da je vsekakor imel zelo slab vpliv nanje, da jih je slabo utrdil v veri in da so bili omahljivi.

Toda, naj bo z vstojem apostolov kakor hoče. Poglejmo rajši, kaj pravijo trčeni evangelisti o smrti in vstajenju Jezusa. Matevz pripoveduje, da je bil Jezus po smrti položen v neki grob, ki so ga zapečatili ter nanj zavalili velik kamen. Iati Matevz pravi, da sta prišli naslednjo nedeljo k grobu obe Mariji, Marija Magdalena in Marija mati, ter sta tam našli angela gospodovega, sedečega na kamnu pred odprtim grobom, ki jima je povedal, da je Jezus vstal od mrtvih in šel v Galilejo.

Tako Matevz. Marko soglašava v tem z Matevzem, da je Jezus vstal prvi dan v tednu, da ga je videla Marija Magdalena spokornica, ki da je potem hitela povedati njegovim učencem, kar pa ji niso hoteli verjeti. No, kasneje se jim je pa sam pokazal. Luka tudi pravi, da je Jezus vstal od mrtvih ter da so ga videli trije po krizanju. Pokazal se je nekaterim svojim učencem ter je govoril z njimi, a oni ga niso spoznali. Pozneje je prišel k vsem enajsterim zbranim apostolom, toda čim je prišel govo-

riti, se jih je polastil strah in domnevali so, da vidijo duha. — Janez pa je dal Jezusu prav obsežno vlogo po vstajenju. On je prekosil vse ostale evangeliste, kajti on pripoveduje, da se je Jezus prikazal svojim učencem trikrat ter da je kolovratil po zemlji še ves teden. Janez se razlikuje od ostalih treh tudi v tem, da ne pošlje na koncu svoje zgodbe Jezusa v nebesa, temveč ga enostavno pusti lepo na zemlji, a niti z besedico ne omeni, kam je pravzaprav šel in kaj je delal.

Iz evangelijev je razvidno, da so vsi štirje evangelisti sprejeli bajko o Jezusovem vstajenju kot resnično, toda po vstajenju pa je vsak na svoj način obračunal z Jezusom. Nekateri so ga poslali v Galilejo, drugi v nebesa, enemu se je pa kar na lepem izgubil.

Jack Yert.

Beseda o dnevniku Prosveta

Rittman, O. — Ker mi je naročena na dnevnik Prosveto potekala, prigrbno pošiljam vsoto za letošnje naročilo, kajti brez tega priljubljenega dnevnika, ki je resnično delavski časopis, ne bi mogel biti.

Naše društvo je majhno po številu, šteje le 14 članov v oddelku odraslih in dva v mladinskem. Kolikor mi je znano, smo trije naročeni na dnevnik, dasi niso tukajšnje razmere skrajno slabe, da ne bi zmogli naročnine na dnevnik Prosveto, ki je posebno v sedanjih časih neobhodno potreben vsakemu delavcu. V našem dnevniku čitamo dnevne vesti o delavskih in političnih razmerah ter o vsem drugem, kar more zanimati vsakega delavca. Zato pa rojaki in družtva, naročite se na ta list vsaj za poskušnjo, in uverjen sem, če ga boste čitali, da boste ostali njegov stalni naročnik.

Dne 13. aprila se je vršil koncert pevskega zbora "Javornik" v Barbertonu. Izvajal se je lep koncertni spored a petjem v zadovoljstvo navzočih. Vsa čast in priznanje slovenskim pevcom v Barbertonu za njihov trud. S tem so pokazali, da so se zavedni delavci, ki se zanimajo za delavsko kulturo v slovenski pesmi. Seveda pokažejo tudi rojeni mladini, da lahko podajo lep koncertni program. Posebno dobro je pela Turkova skupina E. Girarda — Joe Turk in njegove hčerke. Peli so slovenske in angleške. Želim jih še slišati.

Pozdrav vsem čitateljem, listu pa mnogo stalnih naročnikov. S. Strimlan, 488.

Z obiska v Penni

Windsor Heights, W. Va. — Po sedmih mesecih bolehanja sem toliko okreval, da sem se podal na obisk k drugim, da vidim kako se imajo. To sem seveda storil po zdravnikovem nasvetu, ki mi je tudi rekel, da morem opravljati le kako lahko delo. Toda ne vem, kako se bo z lahkimi delom živelo, kajti za lahka dela, kakršna sem zmožen opravljati, nič ne plačajo.

Dne 13. aprila sem se odpravil z mojo družino v spremstvu Viktorja Hribarja in njegove družine v Pennsylvanijo. Najprej smo se ustavili v Brownsville pri Jos. Kozlevčarju, kjer so nas lepo sprejeli in pogostili, nato pa smo obiskali Jos. Kramarja, in z-

pet dobra postrežba. Potem smo šli v Wick Haven, ki je naše staro gnezdo, kajti tam smo stanovali več let. Obiskali smo Krasevičeve, Potokarjeve, Drnovsko-ve in več drugih. Povsod so nas prijazno sprejeli in nam postregli, zakar se iskreno zahvaljujemo vsem skupaj. Radi bi obiskali še več drugih, pa nam ni bilo mogoče; to storimo prihodnjik.

Na velikončno nedeljo 21. aprila smo se spet odpeljali v Penno, to pot v Strabane, kamor nas je vlekl zanimiva prirediteljska kluba Soča, ki je v dvorani društva Postojnska jama št. 138 SNPJ uprizoril znamenito socialno dramo "Rdeče rože". Ta igra je pač vredna, da se je človek udeleži, ker je tako resnična po vsebini in zelo podučljiva. Vsa čast klubu Soča za igro in pevskemu zboru Ilirija za petje.

Tam smo se sešli z Rebolovo družino iz Bridgeporta, O. Seveda smo videli tudi Terčija, Troho in več drugih domačin, ali nismo mogli z njimi veliko govoriti, ker so bili vsi zelo zaposleni s prireditvijo. Udeležba je bila velika. Tam so uljudni in prijazni rojaki.

V nedeljo 28. aprila pa gremo na federacijsko prireditev na Blaine, O., ki jo priredi federacija društev SNPJ vzhodne Ohije in zapadne W. Va.

Fr. Kolenc, 353.

Naše majeke privedite

Waukegan-No. Chicago, Ill. — V tem mesecu ko se v teh dveh mestih vršile volitve za župane, aldermane in šolske nadzornike. Zmagali so oni kandidati, kot se je pričakovalo. Kajti lokalni list napove zmago vnaprej in ta je gotova.

V No. Chicagu smo dobili župana, ki je bil kandidat za ta urad pred dvema letoma. Takrat so nam pripovedovali, ako bo on nam županil, da ne bo dober in tudi on sam je vrgel precej blata na sedanje mestne uradnike, kajti takrat je bil on še alderman. Ker se pa časi spreminjajo, tako tudi ljudska mišljenja, smo vse pozabili kar je bilo pred dvema letoma, pa se je v 1. vardu pridno agitiralo zanj. S 1. majem nastopi svoj urad, kakor tudi ostali uradniki. Kdo dobi šaržo ali kako službo, ki je bila zaslužna na dan volitve, še ni znano. Samo toliko je znano, da bomo ostali dobili za nameček mehko vodo, kajti v tej naselbini je precej trda in dobra pitna voda, sedaj pa jo je treba zmehčati. Pa nikar ne mislite, da je bila ta obljuba dana zaradi tega, da se bi olajšalo delo nam pericam, ali pa da bi bilo ceneje za delavno ljudstvo. O kak! V prvem je treba obljube industriji in kompanijam. Sedaj pa lahko mirno spimo. Z mestnimi uradniki smo preskrbljeni za dve leti.

Ker se bliža Prvi maj in ker zavedno delavstvo po vsem svetu praznuje svoj delavski praznik, tako je tudi socialistični klub št. 45 JSZ skupno z angleško poslujočim klubom določil, da praznuje ta praznik na Prvega maja v S. N. domu ob 8. zvečer v dvorani št. 1 s primernim programom. Govornik za ta večer bo William Quick, prvi pomožni odvetnik mesta Milwaukee, Wis.

Vstopnina 10c. Nadejamo se, da nas delovno ljudstvo poseti na ta večer. Posebno apeliramo na starše, da pripeljejo svoje otroke na ta večer v S. N. D. Delavci in žene, oziroma se malo na okrog, pogledimo v kapitalistične

Ameriški general Amos Squires, ki zahteva deportacijo vseh tujerodnih agitatorjev.

liste in teatre, v katerih vedno vidite polno vojnih in drugih slik, ki s tem zavajajo našo mladino in jo navdušujejo za bodočo vojno. Zavedimo se, dokler je še čas, kajti nikar ne mislite, da bodo umirali na bojišču otroci kapitalistov, ampak otroci siromakov.

V soboto 4. maja pa isto tako praznuje delavski praznik tukajšnja zadrudna prodajalna v gornji dvorani S. N. D. Na programu govori in druge zanimivosti.

Dne 19. maja se pa vrši konferenca 4. okrožja klubov JSZ in društev Prosvetne matice. Pričakuje se, da bo to ena največjih konferenc, kar jih je bilo v tem okrožju. Razveseljivo dejstvo je, da je v seznamu društev P. M. in klubov JSZ precej več društev kot jih je bilo prejšnje čase. Eno teh je društvo št. 68 SNPJ, Racine, Wis., ki je naznanilo svojega zastopnika.

Istega dne (19. maja) popoldne pa bo v gornji dvorani uprizoril dramski odsek kluba št. 1 slovito socialno dramo "Rdeče rože". Iz Chicaga se obeta precejšnja družba na ta dan; isto mi je tudi sporočeno od kluba št. 16 in 37.

Zvečer bo ples v gornji dvorani. Igra Mahničev orkester. Pričetek ob 7. zvečer, da bo tako dana prilika zunanjim gostom do več zabave. Vstopnina k igri v predprodaji 35c, pri vratih 40c. Zvečer k plesu 25c.

Frances Zakovšek, tajnica.

Majska proslava društva št. 21 na 4. maja

Pueblo, Colo. — Vremenski bogovi so se končno usmili nas grenčikov v Coloradu, da nam poslali nekoliko dežja. S tem se je ozračje čistilo, prašni vetrovi so ponehali, ki so nas nadlegovali domalega dva meseca.

Posijalo je pomladansko sonce z vso svojo krasoto, ozivila je narava, cvetice so prikukale na dan in ni več daleč čas, ko se bo okrasil s pisano odejo sleherni vrt pridnih gospodinj.

Narava je storila dano nalogo. Kaj pa mi delavska masa? Kdaj se bomo mi predramili iz tisočletnega spanja? Kdaj bo delavstvo prišlo do spoznanja, da je tudi ono upravičeno, da mu nekega dne posije sonce svobode in enakopravnosti?

Praznik vseh štrpinov Prvi maj bo čez par dni. Zavedno delavstvo ga bo praznovalo v ogromnem številu po vsem širnem svetu. Tako se bomo tudi mi tukaj v Pueblu pridružili armadi zavednega delavstva dne 4. maja in s tem protestirali proti krivičnemu sistemu sedanje človeške družbe.

Društvo Orel št. 21 SNPJ bo priredilo tega dne dve igri: "Biseri jubilej" in "Slepi agitator", na programu pa bo tudi petje. Vabijo se vsi Slovani v Pueblu in okolici, tako tudi vsi iz bližnjih naselbin.

Vstopnice v predprodaji so 30c, pri vratih pa 35c. Društvo Orel je tudi sklenilo na zadnji redni seji, da vsak član kupi po eno vatopnico, in to je v korist društvene blaginje. Igral bo Št. 21 orkester in vsak se bo lahko zavrtel, naj bo star ali mlad.

Na svidenje 4. maja v soboto ob 8. zvečer v Orlovi dvorani! Za odbor, Frank Boltezar.

"Bitka" z meteorji v Jugoslaviji

Ameriško časopisje je pred kratkim poročalo o komični — ali tragični, kakor se vama — dogodivščini z jugoslovansko-albanske meje. Neke noči se je pojavilo nekaj, kar je jugoslovanske vojaške straže ob meji Albanije nilo iz ravnotežja. V enem momentu je bilo noč temna, v drugem je pa bila zapadna stran neba razsvetljena v visokih žarečih lokih, kor da letijo iz Albanije šrapneli in granate ni pa bilo nobenega grmenja in pokanja, običajno spremlja topniško bombardiranje. Baš to tiho šviganje žarečih jezikov na meji je bilo razburilo jugoslovanske brambo na meji, ki so mislili, da je to nekaj novega vojskovanju — nove vrste granat brez klanja.

Nihče ne more povedati, kdo je dal po za akcijo — kasneje se je vsakdo izgovarjal da ne ve — toda akcija je prišla v trenutku se pravi: jugoslovanske straže so začele streljati s puškami v ono smer, ki je razsvetlela noč z misterioznimi ognjenimi bliski. Pa so pokale kakor za stavo in kmalu je začel tudi nekaj strojníc, ki so sipale krogle mejo v Albanijo.

To streljanje je trajalo nekaj ur — do tranje zarje. Takrat šele, ko so poveljstva straz lahko porabili daljnogled in niso videli nikjer nobenega "sovražnika", je streljanje prenehalo. Poročilo višjemu poveljstvu goslovanske armade se je glasilo, da so ob meji straže "uspešno odbile večjo skupino banknih banditov, ki so se hoteli splaziti mejo".

Razume se, da to ni ostalo brez posledic, ki se je začela na obeh straneh meje. In bila dvojna preiskava končana, so se preizkušalci — smejali na obeh straneh. Bliski ognja ki so izzvali divje streljanje jugoslovanske straz, niso bili nič drugega kakor ploha meteorjev ali "zvezdnih utrinkov". K sreči bilo med streljanjem nikogar na albanski strani, da bi bil zalet.

Zanimiva anketa o religiji

Zakaj imajo ljudje religijo ali vero?

Odgovora na to vprašanje je iskal profesor C. S. Braden, ki predava o literaturi in religiji na Northwestern univerzi v Evanstonu, Chicagu. Pred dvema letoma je Braden izdelal anketo o tem vprašanju in okrog 500 vseh ver mu je poslalo odgovor, ki ga je posredoval.

Vprašanci — večinoma katoliki, protestanti in Judje — so mu dali v odgovorih 75 namigov, zakaj imajo religijo. Te razloge, ki bili večinoma slični, je profesor Braden razdelil na 16 kategorij, ki so toliko različne, se lahko upoštevajo kot glavni razlogi.

Prvi razlog, ki ga je navedlo največ vprašancev, je — vzgoja, navada, tradicija. Ljudje verujejo, ker so tako naučeni in navajeni mladega! Drugi razlog je želja po miru in dovoljstvu; tretji: občutje odvisnosti. Našteti štirje razlogi omenjajo verske vrednote. Deveta kategorija navaja moralne namige. Deseta kaže sebičnost: verniki te kategorije so zato verni, ker imajo od vere korist, pa v moč. Enajsta kategorija si ne more pomagati, da ne bi verjela v neko višje bitje. Najsta kategorija je praktična in hodi v cerkev iz — družinskih ozirov; trinajsta je glosna zaradi inspiracij in štirinajsta zaradi efekta na osebnost, petnajsta pa iz estetskih vzrokov.

Sestnajsta kategorija vernikov, ki je najmanjša, pa vključuje razne razloge, ki so pred neznanim, avtoriteta etc. in končno še po izveličanju.

Kar je prof. Braden najbolj presenetljivo, da od vseh 500 vprašancev je en sam odgovoril, da ima religijo zaradi — izveličanja.

In to je menda glavno, kar vsaka vera išče svojim pristašem — izveličanje.

Radio pod zemljo

Poskusi v zadnjem času kažejo, da je mogoče tudi pod zemljo, n. pr. v rudnikih, najti brez motenj brezžične valove. Največja globina, ki so jo v tem pogledu preizkusili znaša 130 m. Tu so zadostovali posamezni radijski sprejemniki. Se valovanja uporaba kratkih in ultrakratkih valov za prenašanje vesti v notranjosti rudnika. Posebno za primer nesreče bodo tu imeli pomembni oddajniki z usmerjevalnimi antenami. Postavili jih bodo lahko na vsako delovno mesto.

Nagubanost gora

Filozofski izraz, da na svetu vse stoji na neposrednem pomenu. Za vsako stvar najbrž snov obstoja neka mejna sila, ki jo imamo snov teči. Ledniki teko zaradi negativne silne pritiska v doline. Na leto napredujejo 50 do 200 m poti. Celotno najbrž teče pod pritiskom teči in dr. A. Naudin pravi, da morajo prav tako zaznavno teči tudi gore, n. pr. iz katerih so nagubane gore. Naudin išče zdaj metodo, po kateri bo mogoče ugotoviti, kaj nastajajo pri stekanju kamenin, kar je starost posameznih gorskih formacij.

(Dolge iz prve kolone.)

sko splošnost in za katoliško cerkev pomeni vredno danes špekulirati. Dobro pa je noben resnični prijatelj demokracije ne spi. Burbonce poznamo, demokracija je poznava vsakdo.

Andrew Mellon (na skrajni desnici) pred člani federalnega dnevnega odbora, ki ga je obdobil, da ni prijavil vseh dohodkov v svrhu obdavčenja.

Vesti s Primorskega

LAJAZ NAŠIH ŽELEZNIČARJEV IN VOJAKOV V NOTRANJOSTI ITALIJE

Trst, marca 1935. — Skoro pred polagamo važnost na vprašanje naših železničarjev, ki so prisilno prestavljeni in razporejeni po vsej Italiji. Nič manj tani po vsej Italiji. Nič manj ni tudi vprašanje in položaj vojakov, ki služijo v notranjosti države svoj rok, čeprav se trujejo v preteku gotovega čarja domov. Vprašanje napetosti domov. Vprašanje napetosti domov. Vprašanje napetosti domov.

večjih in manjših skupinah so naseljeni zlasti v Firenzu, Bolonu, Mantovi, gnu in dalje na jugu v Reggio, Calabriji, Messini in celo v Anij. Vendar pa se v teh tih vseh svojih številnih nemarnosti z domačimi skopu. Tako je v Folignu n. okoli 70 družin in še več. Skoro ravno toliko jih v Milanu, nekoliko manj pa v enah.

akor je težak položaj teh, sem pa tam lahko skupijo toliko bolj obupen položaj, ki so raztreseni po raznih njicah in majhnih postajah v najbolj pustih in neobljih krajih. Večkrat se pripelje naš ljudje, ki potujejo po ji, srečajo v najbolj nemoh okolnostih svojega človeka. Teško je opisati taka sreča, ko ubogi premeščenec ne niti do besede ko zasliši aco govorico.

polnoma odtujeni in osovra- od domačinov čisto žive kot i obupanci. Le malokater- je posrečilo živeti v tam- nej razmere in tako prilje- ti vse svoje življenje vsilje- okolnostim. Toda tudi ti se počitajo srečni kljub temu, to jim domačini tu pa tam onenji. Čeprav namreč ne to tistega nacionalnega so- tva kot se uganja doma se dar zavedajo, da so tujei tujini. Kakor smo že ome- ni med njimi toliko prega- nja in sploh političnega rja. Vendar pa smatramo, je to, da morajo biti daleč ma, čisto mnogo več in mno- juše kot marsikako prega- in čisto slineno težki kon- jiji.

bolj občutijo vso grenkost stari, ki imajo otroke bo- da doraščajo, ali morajo v Okolica sama jih pograbl- žube se med italijanskimi ki, da jih čisto le s težavo in v ude domačega materi- jezika. Gospodarsko je položaj pač odvisen od kra- er so. Vendar pa jim po- ma druge razmere bodisi v kl klimi in delu, zoperstav- po precejšnje težoke.

nogo teh nesrečnežev, zlasti line to je številni otrok, ki posamezne družine niso mo- vzdrževati, je za nas zgub- Vprašanje pa je, kaj bo deca s temi nesrečneži, ki stavlajo kot smo že povda- ta nas precejšnjo težko Zavedati se moramo, da ta družina premeščenec tise kar je, če pristeje- je vse ostale žrtve, za nas ni problem.

ino slabšal in dosega v zadnjih lneh gotovo višek. Obupna so pisma posameznih mečih fantov, ki opisujejo svoje stanje. Teško je skoro verjeti, ko čitamo ta pisma, da piše to mlad fant. Posebno se paža popolno razrovanost teh mladih ljudi sedaj, ko jih strah- sijo oziroma pošiljajo v Afriko. Kljub obupu, ki se odkriva od vrste do vrste pa je opažati iskrico upanja na rešitev, ki se jim zdi posebno sedaj in v tem trenutku, ko se pripravljajo voj- na najbližja. To je vsekakor za psihološko stanje vojakov zelo značilno.

V bodoče moramo držati v naš- nem listu stalno, ali vsaj bolj pogostoma odprti ti dve vpraša- nji, to je vprašanje naših želez- ničarjev in vojakov in voditi evidenco nad njimi kolikor se v danih razmerah pač da.

4 mesece zapora za staro puško

Goriško sodišče je obsodilo 55-letnega Antona Podgornika iz Tribuše na 4 mesece zapora, ker so našli pri njem neko staro puško, ki je ni prijavil oblastem. Zaradi amnestije, ki je bila iz- dana lani, so mu kazni odpustili, bil je pa dva meseca v preisko- valnih zaporih.

Po prestani ječi še policijsko nadzorstvo

St. Peter na Krasu, marca 1935. — Pred nedavnim se je vrnil iz zaporov Ivan Maričič iz Zagorja. Obsojen je bil na sed- em let ječe od posebnega sodiš- ča za zaščito države. Vsed zadnjih dveh amnestij je bil oproščen skoro štirih let ječe, a ponovno obsojen na tri leta po- lijskega nadzorstva. Tako se, kljub temu, da je doma, ne mo- re svobodno kretati.

Nova vojašnica

Postojna, marca 1935. — Kot je naš list že večkrat poročal, so v Postojni ob cesti proti ju- goslovanski meji zgradili še šti- ri razmeroma velike vojašnice s potrebnimi skladišči. Tudi tu so zaposleni izključno le Itali- jani.

Košanski brigadir premeščen

St. Peter na Krasu, marca 1935. — Kot poročajo iz Košane je bil tamkajšnji brigadir, ki je že več let nepretrgoma strahoval in neomejeno gospodaril na svo- jem področju, premeščen v Po- reč. Na njegovo mesto je prišel še drugi, vendar pa prejšnji še ni odšel. Kot zgleđa, namerava prebiti v Košani še svoj dopust, kajti bil je v svoji službi tako vesten, da zadnja tri leta sploh ni vzel dopusta. Brigadir ima na vesti vspolno brezpotrebni aretacij, večje število konfina- cij, obsodb, brezštevila prega- njanj in drugih dejanj, s katerimi je teroriziral prebivalce. Prebivalstvo košanske doline se bo po njegovim odhodu oddah- nilo.

Položaj Trsta in avstrijske trgo- vinske pogodbe

Trst, 22. marca 1935. — Dne 20. t. m. je prišlo vprašanje o avstrijski trgovinski pogodbi, glede izvoza in uvoza avstrij- skega blaga skozi tržaško luko, tudi pred italijanski parlament. Poslanec Ricci je poudarjal, da Trst kljub krizi vendarle počasi napreduje in navezuje trgovske stike z nasledstvenimi državami. Trst in Reka sta edini luki

internacionalnega pomena v Ita- liji in zato je treba njima po- svečati veliko pažnjo. O avstrij- ski trgovinski pogodbi, s katero je dala Italija velike prednosti avstrijskemu blagu, je predava- telj izražal nekatere morda upravičene sumnje in dvome. Prvi, da Italija si ni s tem do- govorom popolnoma zagotovila zadosten odstotek prometa v tr- žaški luki. S tem, da so si Av- strijci izposlovali ugodnejše zve- ze s Trstom, bodo tako prisilili Nemce in Nizozemce, da jim bo- do dali še večje ugodnosti v svo- jih lukah, namreč v Hamburgu in Rotterdamu. Istotako se je namreč zgodilo s Švico, ki je leta 1920, dobila velike olajšave v genovški luki, a jih je znala iz- rabiti, da je dobila na severu še večje ugodnosti. Zato si mora Italija še posebej zagotoviti to- čno izvajanje omenjene pogodbe. Današnji porast prometa v Tr- stu pravi govornik, da gre na račun predvsem "večje inten- zivnosti nacionalnega dela." Pod temi besedami se skrivajo raz- ne vojne ladje in dobava druge- ga vojnega materiala. Kakšen je povisek prometa v tržaški lu- ki je razvidno še iz tega, da je Poljska poslala skoro vse suro- vine (les, železo, premog itd.), za ladje, ki jih je naročila v Tr- stu in Tržicu, katere Italija iz- deluje prav poceni. Trst ni s tem porastom skoro prav nič pridobil, ker tak promet, ki leži le na forsiranju ni naravni pro- met, na katerem je slonel Trst v predvojnih časih.

Elektrifikacija železniške proge

Postojna, marca 1935. — Elek- trifikacija železniške proge Trst — Postojna in St. Peter — Reka je v polnem teku. Drogovi za napeljavu električnega toka so bili postavljeni že proti koncu lanskega leta. Z ostalimi deli pa zelo hitro, zlasti na železni- ški postaji v Postojni, ker mora biti vsa naprava gotova že v le- tu 1936. Pri delih pa so zapo- sleni sami Italijani. Le tu pa tam zaposlijo kakega domačina za nekaj dni, potem ga zopet od- sloviijo.

Obupen položaj delavstva v Ilir- ski Bistrici

Reka, marca 1935. — Kot po drugih večjih in manjših indu- strijskih krajih, vlada tudi med delavstvom v Ilirski Bistrici ve- lika beda. Novi štirideseturni delovni tednik ni prav nič zbolj- šal njihovega položaja, pač pa obratno. Veliko delavcev je brezposelnih, le nekateri delajo stalno, a se zaradi malega za- služka in razmeroma dragih živ- ljenjskih potrebščin le s težko- čjo rijejo naprej. Največ delav- cev je prej stalno zaposlovala tvornica testenin, ki pa ima za- radi velike konkurence italijan- skih tovarn testenin čim dalje manj dela. Le nekateri delajo stalno, drugi pa le po 2, 3, 4 dni v tednu. Ker so mezdje skrajno nizke, dobijo delavke 0.80 lire na uro, delavci pa nekaj nad 1 liro, zaslužki delavcev v najboljšem slu- čaju, to je, če dela ves teden po 60 lir tedensko. Kako naj pre- življa s takim zaslužkom sebe in družino, si lahko mislimo.

Zadnje čase je zaposlenih ne- kaj več delavcev v lesni indu- striji, ki dela s polno paro. A skega blaga skozi tržaško luko, tudi pred italijanski parlament. Poslanec Ricci je poudarjal, da Trst kljub krizi vendarle počasi napreduje in navezuje trgovske stike z nasledstvenimi državami. Trst in Reka sta edini luki

Narčite Mladinski list, naj boljši mesečnik za slovensko mladino!

Zakaj ni svet zgorel?

V zgodovini znanosti imamo dovolj primerov, da so učenjaki za kakšno novo spoznanje tvega- li tudi življenje. Genialni kemik Scheele je vdi- haval klorov plin in bi se bil pri tem poskus skoraj zadušil, Pen- tenkofer je brez strahu požrl kepico bacilov kolere, da bi do- kazal svojemu nasprotniku Ro- bertu Kochu neškodljivost teh klic, Cooke se ni ustrašil izpos- tavi se piku strupene muhe, ki povzroča rumeno mrzlico, ko je napovedal boj proti tej bolezni.

Vsi takšni velikani iz kralje- stva duha so se igrali s svojim življenjem, a njih poskusi so bi- li brezpomembno majhni proti drznosti tistega eksperimenta, ki je postavil življenje vsega ži- vega na svetu in ves svet na kocko, ne da bi sam vedel za to. V svojem pariškem laboratoriju je sloviti kemik Moissan, lastnik Nobelove nagrade, nekega več- era zapalil zrak in da ni tedaj ves ozračje ocean postal morje pla- menov, ogromna svetovna bakla, ni bila toliko zasluga Moissana samega.

Kakor otrok, ki se igra v smod- nišnici z vžgalicami, je znane- niti raziskovalec pri tistem po- skusu vključil elektrode v ste- kljeni cevi, ki je bila napolnjena z zrakom. V trenutku je sila e- lektričnega toka zapalila zračne molekule v cevi, nastal je sve- tolni požar v malem, ki se pa ni razširil preko steklenih sten. Ko je eksperimentator izklučil tok, je ta svetovni požar ugasi- nil, mali človek, ki se je tu igral z usodo sebe in vsega živega, pa se ni morda niti zavedal, kaj je bil storil. Predstavljam si, da bi živeli v ozračju iz gorljivega plina in da je v cevi eksperiment- plina z delcem tega plina, ne da bi vedel, kaj je ogenj. V nekoli- ko trenutkih bi bilo konec njega in vsega, kar bi živelo na zemlji okrog njega.

Toda posebnost zraka je, da če kakšen zračni molekul zagori, se njegov ogenj ne prenese na drug molekul zraka, temveč mo- remo tega posebej vžgati. Samo silna električna iskra, ki bi ob- segla vsak posamezni zračni mo- lekul, bi lahko storila to, da bi zažgala ves svet. In dobro je tako — če se postavimo na sta- lišče, da je življenje na zemlji za sedaj še potrebno.

Televizija prihaja

V Nici se je sestal dne 4. a- prilja Mednarodni odbor za te- levizijo, ki je poročal o razvoju te stroke v zadnjem času. Dele- gatom so predvajali dane obič- ajne televizijske sprejemnike. Kakšen razvoj je doživelo brezžično gledanje v daljavo v zadnjem času, je najbolje raz- vidno iz drobnih poročil o tem iz vsega sveta.

V nekem intervjuju je pred- sednik ameriške National Broad- casting Company, M. H. Ayles- warth, izjavil, da bi bilo treba 100 milijonov dolarjev za izved- bo televizijskega omrežja v Združenih državah. Občinstvo zahteva danes od televizijskih naprav večje popolnosti nego svoječasno od radiofonije, zato se ni spuščati v velika podjetja te vrste, dokler ne bo televizija neoporečno dovršena. V Ame- rikah bodo najprej oddajali vse- kakor filme po tem potu.

V Kanadi sta se osnovali dve družbi, ki bosta zgradili dve od-

dajni postaji za televizijo v Mon- trealu in v Windsorju. Češkoslovaška uprava brzoja- vov je sporočila, da bo začela v tej državi snovati televizijske oddajne postaje, čim bodo dani za to tehnični pogoji. Oddajali bodo filme, slike umetnikov ra- dia, sportne reportaže, gledališke prizore itd.

Na Angleškem je televizija že tako napredovala, da si je voj- vodinja Kentska, princesa Mari- na, te dni, ko ni mogla od doma, preko londonske televizijske po- staje dala predvajati najnovejše modne kreacije in si je na tej podlagi izbrala novo obleko.

V Turinu so otvorili prvo ita- lijansko postajo za oddajo živih in mrtvih slik, ki deluje z va- lovno dolžino 5.05 in 8 m.

V Južni Afriki se je osnovala družba s sedežem v Kapskem mestu, ki bo uvedla redne tele- vizijske oddaje.

V Parizu dovršujejo prvo fran- cosko televizijsko oddajno posta- jo. Francoski tisk je ob tej pri- liki organiziral tekmo za besedo, ki bi bila boljša od dosedanjih oznach "televizija" in "radiovi- zija". Pravega uspeha ta anke- ta ni imela. Med številnimi pre- dlogi so bili tudi "teleorama, tele- optika, teleteater, radiooptika, radiorama. Videti je, da bodo tudi Francozi ostali rajši pri o- beh starejših nazivih.

Oljna družba priznala unijo

Washington, D. C. — Sinclair Refining Co. je te dni podpisala pogodbo s kovinarskim de- partmentom Ameriške delavske federacije, ki je pri pogajanjih predstavljal strojnike, elektri- čarje, polagalice parnih cevi, gradbene in druge delavce, ki so upošleni v Sinclairjevih podjet- jih.

Krajevni delavski sveti so bi- li že ustanovljeni ali pa so v procesu formiranja v vseh kra- jih, kjer ima kompanija svoja podjetja. John P. Frey, pred- sednik kovinarskega depart- menta ADF, je izjavil, da so vse branje v Sinclairjevi kom- paniji sedaj krite in zaščitene s pogodbo.

Voditelju japon- skega delavstva odklonjen vstop

Washington, D. C. — Držav- ni department je zabranil Kan- ju Katu, voditelju organizira- nega delavstva na Japonskem, vstop v Združene države. Kato je imel nastopiti v večjih ame- riških mestih kot predavatelj, kar naj bi utrdilo prijateljstvo med japonskim in ameriškim delavstvom. Državni depart- ment mu je odrekel vstop, ker je videl v njem nevarnega agi- tatorja.

Zadružna organi- zacija zgradila mo- derno poslopje

Superior, Wis. — Central Co- operative Wholesale, ki ima nad sto prodajaln v državah Wis- consin, Minnesota in Michigan, je te dni slovesno otvorila svoj glavni stan. Novo poslopje je stalo \$100,000 in je moderno o- premljeno.

Zadruža je imela v preteklem letu prometa v vsoti \$1,780,000, porast za \$430,000 v primeri z l. 1933, pridružena podjetja pa so povečala promet za 33 odstotkov v isti dobi.

Injunkcija proti elek- trarskim stavkarjem

Hillsboro, Ill. — Okrajni sod- nik Thomas Jett je izdal začasno injunkcijo proti glavnim uradni- kom unije električnih delavcev, v kateri zahteva, da prekličejo stavko pri Illinois Power & Light kompaniji ter opuste or- ganizacijske aktivnosti v delo- krogu te družbe. Zaslišanje o trajni injunkciji se bo vršilo 6. maja.

Sodnik dovolil piketiranje

San Francisco, Cal. — Sodnik Shortall je odklonil nekemu ho- telirju injunkcijo proti piketi- ranju njegovega hotela, v kate- rem so uslužbenci zastavkali za priznanje unije. Sodnik je de- jal, da imajo stavkarji pravico do mirnega piketiranja in zato odklanja injunkcijo.

Brutalen napad na stavkarje

LaGuardieva policija igra vlogo valpeta

New York. — Te dni je zopet prišlo do brutalnega policijskega napada na 3000 stavkarjev pri National Biscuit kompaniji, ko je 150 policajev na konju in peš ter oboroženih do zob po kozasko razgnalo dolgo piketno stražo. Stavka traja že 14 tednov.

V nobeni stavki v tem mestu ni še policija tako odprto pro- tektirala delodajalca kakor v tem slučaju. To menda zato, ker je Natl. Biscuit med največjim delodajalcem in ima tudi največ "pula" pri "liberalni" LaGuardievi administraciji. Sploh se je sedanja mestna administracija zadržala čase oprijela bolj brutal- ne taktike napram tem in drug- im stavkarjem kakor pa so jo zasledovali tamanihje.

V tej stavki je policija prepo- vedala vsako efektivno piketira- nje. Veliko okrožje okrog ogrom- ne tovarne je proglasila za "no man's land" ter zaprla ulice več blokov na vsako stran tovarne. Na teh ulicah nima javnost no- bene pravice kadar gredo skebi na delo in z dela. Ves promet je ustavljen, dokler z avti ne od- peljejo skebov.

Oni dan popoldne se je zopet zbral okrog 1500 stavkarjev in simpatikov, ki so izpred stavko- vne urada odkorakali proti o- gromni tovarni NBC. Korakali so za ameriško zastavo. Med nji- mi je bil tudi Norman Thomas. Prišli so pa komaj dober blok od glavnega stana in so imeli še tri bloke do glavnega uhoda to- varne, se je že zakadilo v nje 150 policijske konjenice in na- stal je pravcata vojna — zelo enostranska, ker je bila v ofen- zivi le policija.

Ameriška zastava ni stavkar- jem nič pomagala. Neki policaj jo je zbil iz rok zastavonoši in jo s tovariš vred pričel trgtati ter hoditi po nji. Zastava pro- tektirala le izkoriševalce — ti- stega, ki ima moč! Večje število piketov je bilo poslanih v bolnišnice, deset je bilo aretiranih, ostali so se pa pozneje zbra- li na protestnem shodu, kjer so se jim pridružili tudi drugi stav- karji.

Da na protestnem shodu niso govniki priznali La Guardievi administraciji, ki je odgo- vorna za brutalne policijske na- pade, se razume. William Galvin, predsednik unije pekarskih in konfekcijskih delavcev, je rekel, "da bomo nadaljevali s piketira- njem, čeprav kdo izmed nas izgubi življenje. Naša zmaga leži le v borbi", katerim besedam so stavkarji navdušeno pritrjevali.

Med aretiranimi piketi so štir- je člani mladinske socialistične lige, pet stavkarje in en stavkar. V prejšnjih policijskih napadih je bilo aretiranih že nad dve sto piketov. Mladinska socialistična liga je takoj po tem napadu za- ključila podvzeti še bolj inten- zivno bojnotno akcijo proti pro- duktom te družbe, ki prihajajo na trg pod znamko NBC.

Bojkotna kampanja se vrši tu- di po drugih mestih. Stavkarji apelirajo posebno na gospodinj- ce, da ne kupujejo peciva te družbe in naj trgovcem povedo, zakaj ne, namreč radi stavke. Družba priznava, da močno čuti ta boj- kot, toda do zdaj se še ni mara- la podati.

Angleški poslanik v Washingtonu protestira

Washington, D. C. — Ronald Lindsay, angleški poslanik v Washingtonu, je protestiral, ko je bil informiran, da bo senatni odsek, ki preiskuje trgovino z orožjem in municijo, objavil korespondenco med britsko vla- do in Morganovo finančno hišo. Ta korespondenca se nanaša na finančno pomoč, ki jo je Veli- ka Britanija dobila v svetovni vojni od Morganove firme.

Ta zadeva je dobila odmev tu- di v angleškem parlamentu, kjer so laboriti odprto izjavili, da velik del dolga, ki ga je Veli- ka Britanija napravila v Ame- rikah, tvori milijoni, s katerimi je vlada poravnala svoje obvez- nosti napram Morganu in drug- im bankirjem in da je to glavni vzrok bojazni pred objavlje- njem korespondence v javno- sti.

Konvencija delavske federacije v Penni

Harrisburg, Pa. — Letna kon- vencija državne delavske federa- cije se bo letos vršila v tem me- stu od 14. do 17. maja. Udeležilo se je bo več sto delegatov. Prvič bo zastopanih večje število fede- ralnih unij, ki so bile ustanovlje- ne v zadnjih dveh letih.

Glavno delo konvencije bo na- praviti dovolj pritiska na po- slance za sprejetje federacijske- ga legislativnega programa, ki vključuje zavarovanje proti brezposelnosti, zakon proti in- junkcijam, odprava privatne in- dustrijske policije in nekatere druge zahteve. Predsednik fed- eracije John Phillips je v oklicu poudaril važnost intenzivne kampanje za federacijski pro- gram.

Tekstilni delavci dobili zvišanje

Southbridge, Mass. — Okrog enega tisoča delavcev Hamilton Woolen kompanije je dobilo zvi- šanje plač za sedem in pol od- stotka kot posledica nedavne stavke. Družba je takrat rekla, da tovarno raje premešči, ozi- roma jo opusti. Družba je res pre- šla v druge roke, ker so bili sta- ri lastniki toliko trmasti, da so jo raje prodali kakor pa kapitu- lirali pred zahtevami stavkarjev.

Stalin preizkusil novo podzemsko železnico

Moskva, 24. apr. — Nova podzemska železnica v Moskvi, zgrajena v dveh letih, je bila sčeraj odprta delavcem za brez- plačno poskusno vožnjo. Čez 150,000 delavcev je zasedlo e- lektrične voze in v prvem vo- zu, ki se je spustil v dir, sta bi- la tajnik komunistične stranke Stalin, predsednik vlade Molot- ov in drugi visoki uradniki. Nova podzemska železnica v Moskvi, ki ima sedem milj pro- ge, bo odprta prometu 1. maja.

SLOVENSKA NARODNA POD- PORNKA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propa- gando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih pod-pornih organizacij. Vsaka or- ganizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopis in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Najhitrejša direktna vožnja v JUGOSLAVIJO

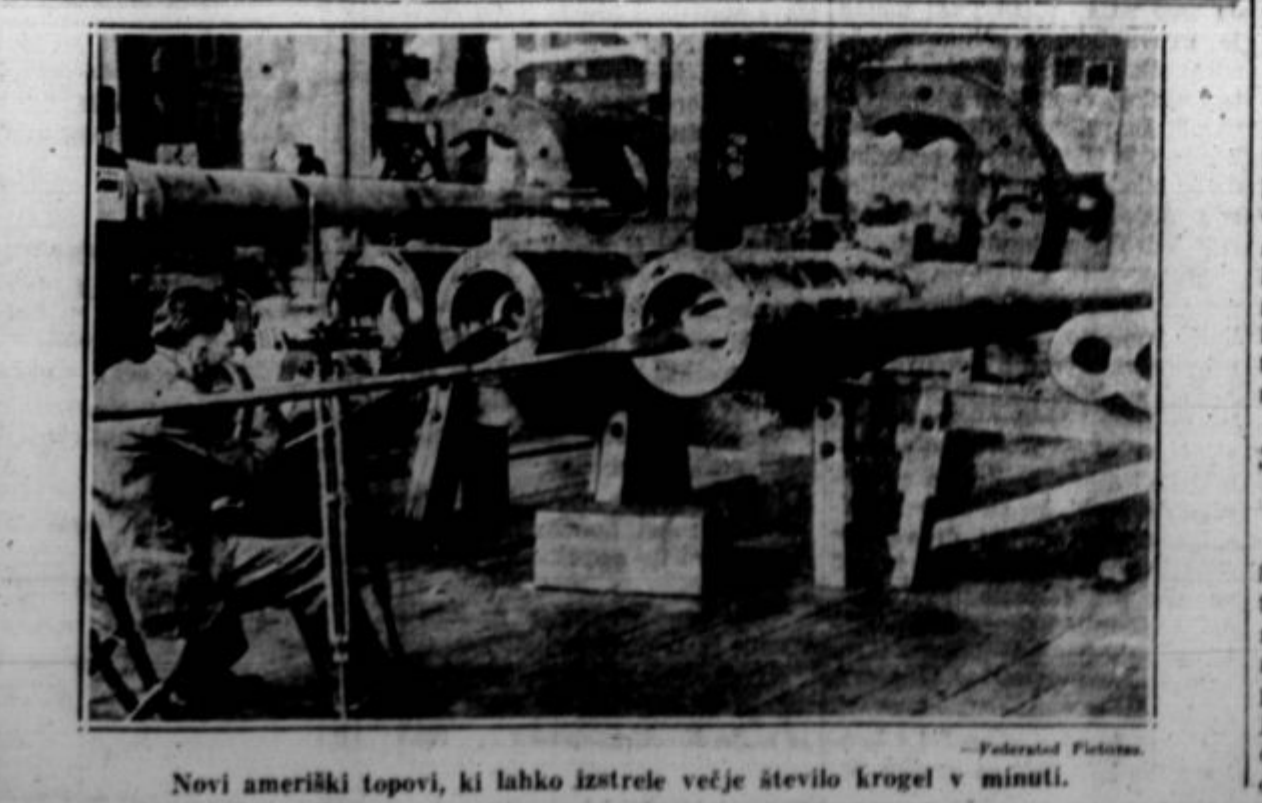
SATURNA 17. maja in 3. julija

REX (svetovno najhitrejši parnik) 25. maja, 15. jun., 9. jul.

CONTE DI SAVOIA 11. maja, 8. junija, 29. junija

Oglašite se pri katerikoli našem agentu ali na: 333 N. Michigan Ave., Chicago, Ill.

Italian Line

Novi ameriški topovi, ki lahko izstrele večje število krogel v minuti.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALNI ROMAN

Ogenj je zopet zaplapolal, silnejše in bolj jarko; sence so se umikale v gozd in se spet plazile k ognju in trepetale okrog njega v nemem, zlobnem plesu. Na ognju je treskalo vlažno vejeve. Listje na drevju je šepetalo, šumelo, vznemirjeno od razgretga zraka. Veseli, živi, žolti in rdeči jeziki so se igrali in objemali, vzpenjali se kvišku; sejali iskre; goreči listi so letali po zraku, a zvezde na nebu so se vabljivo smejale iskram...

— To ni moja pesen... na tisoče ljudi jo prepeva... ne da bi razumeli njen zdravilni nauk za nesrečno ljudstvo... koliko od dela izmučenih in pohabljenih ljudi molče umira od gladi... Kričimo, bratje, kričimo! — Zakašljaj je in se tresel po vsem životu.

— Zakaj? — je dejal Jefim. — Moje gorje je moja stvar... Ti glej moje radost...

— Ne moti ga! — je svetloval Ribin.

— Saj si sam dejal, da se z bridkostjo ni bahati! — je mrko pripomnil Jefim.

— Tu gre za splošno, skupno gorje, in ne za osebo! — je dejal Ribin prepričljivo. Človek je premeril globlino in se potaplja... pa kriči ljudem — ne hodite tod!...

Jakop je postavil na mizo vedro kvasu (kvas imenujejo na Ruskem zelo priljubljeno, pivu podobno, domačo pijačo), vrge vanj šop luka in dejal bolniku:

— Pojdi sem, Savelij, takoj ti prinesem mleka...

Savelij je odkimal z glavo, a Jakop ga je prijel pod pazduho in ga peljal k mizi.

— Čujte! — je klicala Sofja Ribinu tiho in očitajoče — zakaj ste ga poklicali? Vsako minuto lahko umre...

— Lahko! — je pritrdil Ribin. — Naj umre med ljudmi... lažje mu je kot samemu... A sedaj naj govori... Za prazen nič je ob življenju — naj potrpi še zavoljo ljudi... Tako je!

— V zabavo vam je to! — je vzkliknila Sofja. Ribin jo je pogledal in mračno odgovoril:

— Gospoda se je radovala, ko je Kristus na križu zdihoval, a mi se od človeka učimo in hočemo, da se tudi vi naučite od njega...

Mati je plašno privzdignila obrvi in dejala:

— Končajta vendar!...

Za mizo je izpregovoril bolnik:

— Z delom uničujejo ljudi... zakaj? Življenje kradejo človeku — zakaj, pravim? Gospodar — v tovarni Nefedova sem izgubil življenje — naš gospodar je podaril pevki zlato umivalno posodo... in tudi nočna posoda je bila iz zlata... V tej posodi je moja sila, moje življenje... Zakaj sem ob življenju... Človek me je ubil z delom, da je svojo priložnost napojil z mojo krvjo... zlato nočno posodo ji je kupil za mojo kri.

Človek je ustvarjen po spodobi božji — je dejal Jefim smeje — a sedaj smo slisali, čemu... To je dobro!

— Ne molčimo! — je vzkliknil Ribin in udaril z dlanjo po mizi.

— Ne trpimo tega! — je tiho dostavil Jakop.

Ignacij se je nasmehnil.

Mati je opazila, da so vsi trije fantje poslušali z nenasitnim zanimanjem gladnih duš, in kadar je govoril Ribin, so mu gledali v obraz s prežeci očmi... Savelijeve besede so zbujale na njihovih obrazih čuden, oster pomeh. V njem ni bilo sočutja z bolnikom...

Nagnivši se k Sofji je mati tiho vprašala:

— Ali govori resnico?

Sofja je odgovorila na glas:

— Da, to je resnica! O darilu je pisalo časopisje... zgodilo se je v Moskvi...

— In kazen ga ni doletela... — je zamolk-

le dejal Ribin. — A kazen mu je pristojala... Med ljudstvo bi ga bili morali peljati in na drobne kosce raztrgati in njegovo proketo meso vreči psom... Sodnji dan bo, ko vstane ljudstvo. Mnogo krvi prelje, da zmije krivice... Ta kri je njegova kri, iz njegovih žil je izsesana, ljudstvo je njen lastnik.

— Hladno je! — je dejal bolnik.

Jakop mu je pomagal in ga peljal k ognju.

Grmada je gorela enakomerno, žarko, in brezizrazne sence so trepetale okole nje začudeno opazujoč veselo igro ognja. Savelij je sedel na panj in iztegnil svoje prosojne, suhe roke proti ognju. Ribin je pokimal na njegovo stran in dejal Sofji:

— Ostrejšje je to od knjig! To je treba vedeti!... Če odtrga stroj delavcu roko, ali če ga ubije, pravijo, da je sam kriv svoje nesreče. Če pa izsesajo človeku kri in ga vržejo proč kot mrhovino... za to ni nobenega pojasnja. Vsak umor razumem... a to trpinčenje za zabavo mi je nerazumljivo!... In zakaj trpinčijo ljudstvo, zakaj mučijo nas vse? Za zabavo, za svoje veselje, za prijetno življenje, da si kupujejo za ljudsko kri peko, konje, srebrne nože, zlato posodo... drage igrače otrokom. Ti delaj, delaj več, a jaz si nakupujem s tvojim delom denarja in podarim svoji ljubici zlato nočno posodo.

Mati je poslušala, gledala in pred njo se je v temi še enkrat posvetila pot Pavla in vseh, ki so šli z njim.

Po končani večerji so polegali vsi okoli grmade, pred njimi je gorel ogenj in urno požiral les, a za njimi je visela tema, zakrivajoča gozd in nebo... Bolnik je široko odprl oči, pogledal na ogenj, pokušal jeval vase in se tresel po vsem životu, kakor da bi se trgali v njegovih prsih zadnji ostanke življenja, zapušča-joč suho, od boleznih izžeto telo. Blesk ognja je trepetal na njegovem obličju, ne da bi oživljal mrtvo kožo. Le oči bolnikove so gorele s sinjim ugašajočim plamenom.

— Boljše bo, Savelij, da odideš v kočo? — je dejal Jakop.

— Čemu? — je odgovoril bolnik s težavo.

— Tu ostanem... dolgo me itak ne bo med ljudmi!...

Ozrl se je po vseh in potem smehljalje nadaljeval:

— Prijetno mi je med vami... gledam vas pa si mislim... morda ti maščujejo one, ki so nam jih ugrabili...

Nihče mu ni odgovoril; sklonivši glavo onemoglo na prsi je kmalu zadremal. Ribin ga je pogledal in tiho dejal:

— K nam prihaja, sedi tu in pripoveduje zmerom eno... o krivici nad človekom. Te krivice je polna njegova duša, kakor da bi mu bili z njo izbili oči in da ničesar drugega več ne vidi.

— Kaj pa naj bi še videl? — je zamišljeno dejala mati. — Če se na tisoče ljudi dan za dnevom ubija z delom za to, da gospoda troši denar za svoje muhe... ali to ne zadošča?...

— Dolgočasno ga je poslušati! — je dejal tiho Ignacij. — Kdor je enkrat slisal, ne pozabi nikdar več... a on govori zmerom eno!

— V tej zgodbi tiči vse njegovo življenje! — je mrko pripomnil Ribin. — In življenje — mnogih drugih. Desetkrat sem slisal njegovo zgodbo, a vzlic temu sem dvomil. Časih se zgodi, da ne verjameš v podlost ljudi... v njih blaznost, in ko se ti smilijo vsi: bogatini in siromaki!... Eden oslepi od gladi, drugi od zlata... Eh, ljudje so, si misli, bratje! Strezni se, misli pošteno in ne prizanašaj svoji komodnosti!

(Dalje prihodnj.)

Šesti dan po mojem prihodu v Monroe mi je stric Jože rekel: "Menda bo treba iti kam za delo pogledat, Frank, kajti v tej deželi se ne da brez dela živeti, kakor tudi v nobeni drugi ne na tem svetu."

Jaz sem mu odgovoril, da to sam dobro vem in da nisem prišel v Ameriko, da bom tu brez dela živel.

Stric Jože je bil uposlen pri neki družbi par mesecev; ko se je pa še mene nadejal, je vprašal delovodjo, ako bi mogel dati tudi meni delo, kadar dospem iz starega kraja. Delovodja je stricu obljubil, da morda mi bo dal delo, toda obljubiti ne more ničesar. Delovodja je tudi rekel stricu, naj me k njemu pripelje, kadar bom prišel, da bo videl, kako izgledam. Potem mi bo že preskrbel primerno delo, da ga bom lahko opravljal.

Nekega ponedeljka sem spremljal strica na delo in on me je predstavil delovodji. Delo sem dobil isti dan in začel takoj delati. S tem sem bil vpeljan v družbo ameriških delavcev in začel v potu svojega obraza služiti privlačne ameriške dolarje.

V starem kraju večina ljudi ne ve, da se mora v Ameriki trdo delati in da večina priseljencev gara za borno plačo. Tega si večina ne more predstavljati v starem kraju, ker potem jih ne bi tako vlekel v novo deželo čez morje. Ako bi jim kdo povedal resnico, mu ne bi verjeli, še nagnali bi ga in obmetali z blatom. Tako bi se tistemu zgodilo, ki bi jim vse po pravici razodel in raztolmačil, kako se služijo denar v Ameriki v zaprašenih premogorovih, v globokih železnih in bakrenih rudnikih, v tovarnah in gozdovih.

Ako bi nevedneži vedeli, kako težko se služi denar v Ameriki, bi odprli oči in široko zazijali. Polomljenih je bilo že dosti udov zaradi privlačnega dolarja. Ameriške industrije zahtevajo letno tisoče delavskih življenj. Za vse nadloge, križe in težave v ameriškem delavskem sistemu vedo le delavci, ki se mučijo pri težkem delu za borni obstanek.

Na peti dan zaposlitve sem doživel razočaranje. Delovodja me je odlovil. Stricu Jožetu je rekel, da me je dobil, ko sem kadil pri delu in to je bil zadostni vzrok, da me je odpustil. Stricu je rekel, če mu to ni všeč, naj pa še on pobere šila in kopita.

(Dalje prihodnj.)

Franc Herzog:

Poslednji ples

Olga je žalostno sedela zraven svoje matere. Najstrašnejše, kar se more dekletu zgoditi, se ji je bilo pripetilo: na prvem plesu je obsedela. "Prava reč!" bi utegnil kdo reči. Pa ni res. Ne osramočen je izžvižganega igralca, ne sramota poraženega vojskovodje se ne moreta primerjati z nelizomerno grenkobo, ki v takšnem primeru polni srce sedemnajstletnega dekleta. Uspreh prvega plesa ozarja kot solnčen spomin še obraz poznejše matere — kot žgoč neuspah pa gloda še srce osamele, stare device.

Godba je spet zaigrala, toda za Olga se smerom ni bilo plesalca. In vendar, kako se je veselila tega prvega svojega plesa! Plesna obleka, pomejanje atlasnih čevljev, kupovanje rokavic, vse to je bilo zanjo, vsako zase velik dogodek.

Kako se je morala Olga boriti, preden si je izprosila dovoljenje, da sme na ta ples! Tudi mama je ugovarjala, posebno pa še zdravnik. Najbrže je imel tehen razlog, čeprav ni ničesar omenil. In pri tem ni niti vedel, kar mu je Olga skrbno prikrila: da je bila dan poprej pri kašljanju zasledila na svoji batistni rutici drobno kapljo krvi.

Majcena in zavaljena Tarjanova dekleta so s svojimi kavalirji ponosno in zmagovalno promenirala pred njo v dvorani. Nekoč so bile Olgi prijateljice, ko so še sedele skupaj v šoli in si pisarile šepajoče verze v spominske knjige. To jim pa ni brnilo, da ne bi, ko so odrasle šolskim klopi, druga druge kar odkrito sovražile; takšna je pač navada pri dekletih, ki čutijo, da bi utegnile nekega dne postati medsebojne tekmičice.

Tarjanova skupina je izdala geslo, da je treba Olga bojkotirati, ker je njen oče začel v konkurzi. In kavalirji so se jim pokorili.

Ples se je začel...

Tisti trenutek je stopil v dvorano Gyurka Ilonday. Ravno se je bil vrnil z lova pri grofu Leanyfalvi in se v vsej naglici preoblekel za ples. Po njegovem zardelem okroglem obrazu si videl, da si je to pot privoščil grofovskega konjaka nekoliko preveč.

Jarka luč stropne svetilke mu je osleplila oči, ko je stopil v dvorano. Vzlic temu je pri priči odkril lepo in vitko Olgo, stopil k njej in jo povabil na ples.

"Moje sestrice se bodo od jeze razpočile, in tega pogleda se kar veselim," si je rekel sam pri sebi, ko je pogledal po Tarjanovih dekletih.

Olga se je ljubko priklonila in na videz razpodošno položila svojo roko v njegovo. In vendar bi mu bila najrajši zletela okoli vratu!

"Čudi me," je rekla pozneje svojemu plesalcu, "da se me še spomnite."

Ilonday se je zasmeljal. "Kaj se vas ne bom spomnil! Saj sem vas dostikrat videl v samostanu, kadar sem prišel k svojim sestricam na obisk. Tako zalega dekleta človek ne pozabi tako hitro!"

Premeril je Olgo od nog do glave, potem je pa suho dejal: "Zdaj ste pa še mnogo zalši!"

Lepo dekle se je z žarečim obrazom in zastajajočim dihom prišlo k plesalcu. Ko je bila pa godba tako razigrana in vznemirljiva...

"Olga, za božjo voljo," je že nekajkrat karajoče vzkliknila njena mati.

"Samo še enkrat naokoli!" je smeje se odgovoril Ilonday.

Ko je potem prišel valček na vrsto, je deklico obstopila že cela vrsta plesalcev. Ilondayev zgled je bil predri led. Iz Tarjanovega tabora so drug za drugim prihajali k Olgi.

Olga je kakor v omotici uživala svoj trijumf. Čutila je, da je kraljica nocojnega plesa, in v tej zavesti je koketno in v vselem razpoloženju oddajala svoje plesne.

Med plesom jo je večkrat zgrabil omotica; tedaj si je dejala, da bi bilo nemara pametneje iti domov in leči v posteljo, preden bodo ljudje izvedeli, kako viharno, kako bolesto ji časih razbija srce. Toda en sam pogled na Tarjanova dekleta ji je bil dosti, da se je iznova zavrtela.

"Vidijo naj, da se zabavam — in srde naj se!"

Pri zvokih ognjevitiga čardaša se je vrnil Ilonday od buffeta. Tam je bil spet pil; na prvi pogled se mu je videlo.

Plesal je z Olgo dolg in ognjevit čardaš. Vsi drugi pari so bili po vrsti že odnehati, le ta dva sta se še vrtela in vihrala pred ciganskimi kapelnikom.

"Olga," je rekel Ilonday ves zasoplen, "sicer sem zdajle malo okrogel, a vzlic temu natančno vem, kaj govorim... Zelo sladko bitje ste!"

"Gospod Ilonday, res ste ga pili!"

"Da, če bi imel tako zelo ženo, kakor ste vi — o, potem se pač nikdar ne bi opil!"

"Kaj vam pa je, gospod Ilonday?"

Spet sta se zavrtela in Olga je za trenutek naslonila svojo glavo na široka Ilondayeva pleča. Ne iz koketnosti, temveč zato, ker jo je spet prišla omotica. Mladi mož jo je trdneje prijel k sebi.

"Mati mi neprestano prigovarja, naj vendar še pripeljem ženo v hišo. Vseeno, katero, samo da je dekle zalo in zdravo... Moja mati je dobra in ljuba stara ženica..."

Olga si je z rutico zakrila usta. Spet on rdeči madež na belem batistu. "Kri!" Prebledela je in hlastno skrlila robec v nedrja. Ne morda iz strahu; da ne bi Tarjanova dekleta tega opazila. Nagnila je glavo kakor ranjena ptica in pustila, da jo je plesalec vrtel in vrtinčil.

Neki gost je takrat izpulil ciganu gosli iz rok. Drugače bi se bil Ilonday še zmerom vrtel.

V buffetu sta nato sedela drug zraven drugega.

"Res da nisem popolnoma trezen," je rekel Ilonday, "a vzlic temu govorim popolnoma resno z vami."

"Kaj vam ne pride na um! Piemči in trgovčeva hči!"

"Dajte no, kakor da bi koprnel po visokorodni družini! Saj je moja dovolj gosposka... Ne, popolnoma resno govorim. Boste že jutri videli..."

Leni Reinfenstahl, nemška igralka in Hitlerjeva prijateljica.

Olga se je zasmejala. Obšla jo je neka živčna, koketna objestnost. Naslonila se je na stolu in rahlo zibaje glavo prisluškovala lagodnim pesmicam, ki jih ji je Ilonday požvižgaval na uho.

Zdaj pa zdaj si je omočila ustnice s santom. Očarljivo lepo je bilo to dekle, z rdečimi lisami pod velikimi očmi.

Po premoru je spet hotela plesati.

"Olga, škodovalo ti bo," je zaskrbelo njeno mater.

"Samo še zdajle, mama — sa-

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 16. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno leto in nino. Ker pa člani še plačajo pri ansementu \$1.20 za tednik, se jim ta šteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrži. države in Kanado \$6.00	Za Člano in Chicago je \$6.00
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... 4.80
2 tednika in..... 9.60	2 tednika in..... 9.60
3 tednike in..... 14.40	3 tednike in..... 14.40
4 tednike in..... 19.20	4 tednike in..... 19.20
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... nič
Za Evrope je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli prof od družine in bo sahteval sam svoj list tednik, b moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati do vsoto lista Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo dati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljim naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družba št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledetih članov družine:

2).....Čl. družba št.....

3).....Čl. družba št.....

4).....Čl. družba št.....

5).....Čl. družba št.....

Meeto.....Družba

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časopise, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJO TISKARNI

Vas pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene smerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na želje tudi vse ostale pojavnosti

Izkušnje slovenskega priseljence

Piše Frank Kroll

(Nadaljevanje.)

Cakal sem že eno uro, pa ni bilo še nobenega. Sel sem ven in začel hoditi po ulicah v bližini postaje. Ko pa je ni hotelo biti nikogar od nikoder, me je začelo potrpljenje zapuščati. Sklenil sem, da ne bom več čakal. Podal sem se v notranjost mesta, kjer sem srečal nekega fanta in mu pokazal naslov, kajti razgovarjati se itak nisem znal z njim. Ko je pogledal naslov, mi je s kretinami pokazal, kam se moram obrniti in da bom že našel, ker imam naslov. Jaz sem storil kakor mi je pokazal in šestkrat sem premeril križišča ulic v temi. Naslov sem imel, toda v temi nisem videl hišnih števil. Torej če nisem mogel videti števil, tudi hiše nisem mogel najti, v kateri je stanoval stric. Tako sem taval po ulici sem in tja ter prišel na konec ulice; hiš ni bilo več naprej in vrnil sem se nazaj. Mislil sem se vrniti na postajo in tam čakati tako dolgo, da bo prišel stric Jože ali kdo drugi ter me rešil iz sitnega položaja.

Ko sem nazaj grede proti postaji prehodil in prekorajčil dvoje križišč, sem zapazil malo de-

klico, ki je prišla iz neke hiše in hotela vstopiti v bližnjo prodajalno. Sklenil sem jo vprašati, ako morda ona ve za hišo, ki sem jo iskal. Pokazal sem ji naslov, ker drugače je itak nisem vedel nagovoriti. Ko je prečitala naslov, je kar osupnila in se nekoliko prestrašila. Pogleda me v oči in mi reče v slovenskem jeziku:

"To je pa prav tukaj. V hiši, kjer živim, je tudi Joe Kroll, ki je pri nas na hrani."

Nato je stekla nazaj v hišo, držeč v roki naslov, ki sem ji ga pokazal. Sporočila jim je, da je tukaj zunaj, nakar so vsi prišli iz hiše in med njimi moj stric. To je bilo presenečenje, pozdravljanje in stiskanja rok. Vsi so bili veseli snidenja, najbolj pa jaz. Po izmenjavi nekaj besed smo se podali v hišo in pogovor ni hotelo biti ne konca ne kraja.

Postregli so mi s potrebnim okrepčilom in tudi lahke kapljice ni manjkalo. Zalivali smo suha grla in si vzbujali korajžjo. Jaz sem jim moral pa kar nadajati pripovedovati, kako je doma, kako je bilo z vojnjo in še druge reči.

Stric se mi je opravičeval, da

me je bil prišel čakati na postajo eno uro prej, ker je mislil da bom prišel z drugim vlakom. Ker me pa ni bilo, je zagotovo mislil, da ne bom dospel tisto noč. Jaz sem mu odgovoril, da je vse dobro, samo da sem končno prišel na cilj in med svoje ljudi.

Tisti večer smo dolgo kramljali in bili dobre volje. Razgovarjali smo se tudi glede dela in tako sem čul rojake, s katerimi sem se sestal, da je v Ameriki vse bolj na slabše potegnulo in da so zlati, dobri časi, o katerih smo še v stari domovini ališali, odšli v deveto deželo in se nočejo vrniti. Jaz sem samo kimal z glavo in pritrjeval, sam pri sebi sem si mislil, da bom že videl, kadar poskusim srečo z delom.

Ker niso imeli dovolj prostora v hiši, kjer je bil moj stric na hrani, so mi dobili stanovanje v sosednji hiši pri nekih Poljakihi. Na hrani sem pa ostal v hiši, katero sem našel s pomočjo male deklice, s katero sem se po naključju sestal. Tako sem imel v eni hiši stanovanje, v drugi pa hrano. Na ta način se je začelo moje življenje v Ameriki.

VI

Dnevi so hitro tekli v novi deželi. Opazoval sem razmere v mestu Monroe, in kolikor sem mogel sklepati, je bilo dosti narobe; videl sem več stvari, ki ni-

so bile take ko bi morale biti.